

EEN BIJZONDERE EXOOT: FOMITOPSIS LILACINOGILVA

Peter-Jan Keizer

Kruisweg 23, 3513 CS Utrecht

Keizer, P.-J. 2016. An extraordinary exotic: *Fomitopsis lilacinogilva*. *Coolia* 59(1): 21–22.

The Eucalyptus wood sheet piling in a new housing estate in Harkstede, province of Groningen, turned out to be subject to decay by *Fomitopsis lilacinogilva*. This fungus is not native in Europe, and probably was already infecting the imported wood used for the construction work.

In de provincie Groningen ligt de plaats Harkstede, bij natuurliefhebbers misschien nog bekend van de Bijeneters die er in 2001 hebben gebroed. Een nieuwe woonwijk aldaar is zodanig ontworpen dat veel huizen aan het water grenzen. Het gevolg is dat er veel oeverbeschoeiingen zijn aangebracht ter bescherming van de oevers, volgens de wervende informatie met prachtig duurzaam hout. Nu bleek dat de oeverbeschoeiingen al heel snel tekenen van verrotting vertoonden. Dat riep bij de bewoners-eigenaren de vraag op hoe het zat met de aansprakelijkheid voor eventuele schade, want het ziet ernaar uit dat de oeverbeschoeiing veel korter meegaat dan oorspronkelijk de bedoeling was. De gemeente Slochteren had namelijk een levensduur van 20 jaar voor de oeverbeschoeiing gegarandeerd en het ziet ernaar uit dat die niet gehaald gaat worden.

De schimmel en het hout

Eén van de openstaande vragen was welk organisme verantwoordelijk is voor de geconstateerde houtrot. Voor dat doel is een vruchtlichaam van de schimmel dat aan het verrotte hout zat opgestuurd aan het Centraalbureau voor Schimmeltculturen te Utrecht (CBS). In de reactie van het CBS werd vastgesteld dat het vruchtlichaam in tamelijk slechte conditie was aangekomen, maar dat met moleculaire techniek vastgesteld kon worden dat het de houtzwamsoort *Fomitopsis lilacinogilva* betreft.

Het hout van de beschoeiing bestaat uit Karri, dat is de naam van de Eucalyptusboom *Eucalyptus diversicolor*, (“White gum”) en het hout ervan. Deze boom is inheems in Zuidwest-Australië, en kan zeer groot worden. Vanwege het goede hout is de boom ook op andere plaatsen ingevoerd en heeft zich soms als een ongewenste indringer ontpopt, bijvoorbeeld in Zuid-Afrika (informatie ontleend aan Wikipedia). Een houtzwam die geregeld op hout van Eucalyptusbomen wordt aangetroffen is – inderdaad – *Fomitopsis lilacinogilva*. Deze soort is niet zeldzaam in Australië. Deze houtzwam is in Europa niet inheems en het is daarom bijzonder onwaarschijnlijk dat onaangestast Karri-hout pas in Nederland door deze houtzwam is gekoloniseerd. Naar alle waarschijnlijkheid is er reeds aangetast hout geïmporteerd en is dit vervolgens in de beschoeiing toegepast. Bijzonder is dan wel dat de schimmel de opslag en het transport en de hier afwijkende weersomstandigheden heeft weten te overleven en vervolgens in Harkstede tot fructificatie is geko-

Figuur 1. Vruchtlichaam van *Fomitopsis lilacinogilva* op beschoeiing.
(Foto: T. Laarman)

Figuur 2. Vruchtlichaam van *F. lilacinogilva* op beschoeiing. (Foto: Ben Fit)

men. Er is dus duidelijk sprake van introductie van een niet-inheemse soort door transport van levend materiaal, een echte exoot dus.

Vormt deze paddenstoel nu een bedreiging voor onze inheemse paddenstoelenflora? Of voor andere objecten waar Karri-hout is gebruikt? Het lijkt onwaarschijnlijk dat deze hier nieuwe houtzwam een bedreiging zal vormen voor de bestaande flora, omdat het een op eucalyptushout gespecialiseerde soort is. Een overstap op andere houtsoorten en daarbij verdringen van andere houtzwammen lijkt niet voor de hand liggend. Of andere stukken Karri-hout zullen worden aangetast vanuit deze import-zwammen, valt niet uit te sluiten. Zoals hierboven aangegeven, lijkt het er sterk op dat de zwam met aangetast hout is geïmporteerd. Er is tot nu toe nog geen aanwijzing dat *Fomitopsis lilacinogilva* zich in Nederland via sporen op andere plaatsen heeft kunnen vestigen. Laten we alert blijven op het opduiken van deze soort op eucalyptushout.

calyptushout gespecialiseerde soort is. Een overstap op andere houtsoorten en daarbij verdringen van andere houtzwammen lijkt niet voor de hand liggend. Of andere stukken Karri-hout zullen worden aangetast vanuit deze import-zwammen, valt niet uit te sluiten. Zoals hierboven aangegeven, lijkt het er sterk op dat de zwam met aangetast hout is geïmporteerd. Er is tot nu toe nog geen aanwijzing dat *Fomitopsis lilacinogilva* zich in Nederland via sporen op andere plaatsen heeft kunnen vestigen. Laten we alert blijven op het opduiken van deze soort op eucalyptushout.

Het vervolg

En hoe is het afgelopen met de aansprakelijkheid? De gemeente was aanvankelijk van mening dat de bewoners zelf aansprakelijk waren en niet alles hadden gedaan om een infectie van het hout te voorkomen. Onder andere op grond van de identiteit van de zwam, die een van de bewoners op eigen kosten heeft laten bepalen, is de gemeente overtuigd geraakt dat de bewoner part noch deel heeft gehad in de ontstane situatie. Er wordt een inspectie uitgevoerd waaruit nu al is gebleken dat de meerdere kilometers lange beschoeiing op diverse plaatsen is aangetast. De gemeente zal, naar zich laat aanzien, herstellingen gaan uitvoeren gedurende de gegarandeerde periode. Zoals wel vaker gebeurt in dergelijke kwesties, is de importeur van het hout intussen failliet en blijft de gemeente dus met de zwartepiet zitten...

Beschrijving

Uitgebreidere beschrijvingen en afbeeldingen van deze soort kan de lezer gemakkelijk op het internet vinden. *Fomitopsis lilacinogilva* is een tot meer dan 5 cm brede en één tot enkele cm dikke, zijdelings aan hout aangehechte houtzwam met een borstelig-harig oppervlak. Het meest opvallende kenmerk is de lila-rose, met bruine tinten afgewisselde kleur van de hoed. Ook de gaatjes zijn roze-achtig van kleur. Verwarring met de in Europa in oude sparrenbossen op Fijnspar groeiende Roze sparrenhoutzwam (*Fomitopsis rosea*) is niet voor de hand liggend,

ook al heeft deze ook roze gekleurde gaatjes. Bij deze in Nederland uiterst zeldzame soort bestaat het oppervlak van de hoed uit een harde, gladde korst.

Dank aan Ben Fit (Antea Group) voor het melden van dit interessante geval.

Figuur 3. Aantasting van de beschoeiing, veroorzaakt door *F. lilacinogilva*. (Foto: T. Laarman)

